

PSYCHOLOGIA
MEDYCYNĄ
ZDROWIE

PSYCHOLOGIA MEDYCYNĄ ZDROWIE

redakcja naukowa
Krzysztof Owczarek

przy współpracy
Izabeli Fijałkowskiej

TOM I

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2021

Recenzja:

prof. dr hab. *Ewa Mojs*, Uniwersytet Medyczny
im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu

Redaktor prowadząca:

Hanna Raciborska

Redakcja i korekta:

Magdalena Mendys

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Grafika na okładce:

JEGAS RA, nr 361246974 @ iStock

Projekt logotypu ZPiKM WUM:

Natalia Fijałkowska

Copyright © 2021

by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

**Praca naukowa powstała w ramach projektu badawczego
finansowanego przez Warszawski Uniwersytet Medyczny**

ISBN 978-83-66470-88-0

DOI 10.7366/9788366470880

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: Master, Łódź

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

KRZYSZTOF OWCZAREK

Słowo wstępne redaktora monografii 11

Podziękowania 17

ROZDZIAŁ 1

KRZYSZTOF OWCZAREK, IZABELA FIJAŁKOWSKA

Zarys historii Zakładu Psychologii i Komunikacji Medycznej 19

Wprowadzenie 19

1. Kierownicy Zakładu 20

2. Coraz bliżej sprawom współczesnym 25

2.1. Ewolucja poglądów i zainteresowań zagadnieniami
psychologicznymi w ZPKiM 25

2.2. Siedziba jednostki 28

3. Realizowane granty i projekty badawcze 29

3.1. Podstawowe zainteresowania 29

3.2. Inne obszary zainteresowań naukowych i kierunki
podejmowanych badań 30

3.3. Aktualne działania 31

3.4. Przewody doktorskie i habilitacyjne ukończone
w ZPiKM. 39

4. Nasze kadry 41

4.1. Pracownicy Zakładu 41

4.2. Byli pracownicy Zakładu. 50

5. Dydaktyka 54

5.1. Forma i wymiar prowadzonych zajęć 54

5.2. Fakultety 55

5.3. Koła naukowe. 57

5.4. Egzaminy z psychologii jako etap przewodu
doktorskiego. 58

6. Monografie i podręczniki 58

Piśmiennictwo 72

ROZDZIAŁ 2

MIROSŁAWA ADAMUS

Współczesne wyzwania w nauczaniu psychologii

i komunikacji medycznej	75
Streszczenie	75
Abstract	76
Wprowadzenie	77
1. Wyzwania zawodowe pracowników medycznych.	
Perspektywa psychologiczna/interdyscyplinarna	79
1.1. Kontakt terapeutyczny	83
1.2. Komunikowanie się z pacjentem i jego rodziną	84
2. Empiryczna weryfikacja opinii praktyków dotyczącej	
zapamiętanej i przydatnej wiedzy psychologicznej	
– projekt badawczy zrealizowany w Zakładzie Psychologii	
Medycznej WUM	86
2.1. Udział w szkoleniach o tematyce psychologicznej.	88
2.2. Kategorie zagadnień	89
2.2.1. Lekarze	89
2.2.2. Pielęgniarki	90
2.2.3. Położne	92
2.3. Forma zajęć	93
2.4. Wnioski – jakie zagadnienia są przydatne i jak ich	
nauczać?	94
3. Ogólne efekty nauczania psychologii na kierunkach	
medycznych	96
Podsumowanie	100
Piśmiennictwo	103

ROZDZIAŁ 3

JOLANTA BANASIEWICZ, KRZYSZTOF OWCZAREK

Zabiegi przerywania ciąży i ich konsekwencje w grupie

położnych	107
Streszczenie	107
Abstract	107
Wprowadzenie	108
1. Definicje i regulacje prawne	109
1.1. Definicje	109
1.2. Regulacje prawne i rozpowszechnienie zabiegów	
przerywania ciąży w Polsce	110

1.2.1. Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 roku o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży	110
1.2.2. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 roku o zawodzie pielęgniarki i położnej – klauzula sumienia	111
1.2.3. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	112
1.2.4. Zmiany w zakresie prawa do przerywania ciąży procedowane w 2020 roku	113
1.3. Rozpowszechnienie zabiegów przerywania ciąży wykonywanych w Polsce zgodnie z obowiązującym prawem	113
2. Procedury medyczne stosowane w celu przeprowadzenia zabiegu przerywania ciąży	115
2.1. Metody farmakologiczne	115
2.2. Metody chirurgiczne	115
3. Następstwa zabiegu przerywania ciąży	116
3.1. Następstwa fizyczne	116
3.2. Następstwa psychiczne i psychiatryczne	116
4. Stresory specyficzne dotyczące położnych uczestniczących w zabiegach przerywania ciąży	118
4.1. Wielokrotne uczestniczenie w zabiegu i oglądanie poronionych płodów	119
4.2. Wymóg niepodejmowania czynności resuscytacyjnych u płodu	119
4.3. Praca z osobami, które doświadczają wielu negatywnych emocji.	119
4.4. Brak profesjonalnego wsparcia psychologicznego.	120
4.5. Wątpliwości moralne, brak prawa do wyrażenia własnych uczuć i poglądów	121
4.6. Zmniejszona satysfakcja z pracy	122
5. Konsekwencje stresu zawodowego położnych uczestniczących w zabiegach przerywania ciąży	122
5.1. Egzystencjalny kryzys tożsamości	122
5.2. Wypalenie zawodowe.	124
6. Następstwa uczestnictwa położnych w zabiegach terminacji ciąży w świetle badań własnych	125
6.1. Narzędzia badawcze	125
6.2. Badana grupa	126

6.3. Dane dotyczące uczestnictwa położnych w zabiegach przerywania ciąży	126
6.3.1. Uczestnictwo w zabiegach przerywania ciąży z powodu wad płodu	126
6.3.2. Uczestnictwo w zabiegach przerywania ciąży z powodów innych wskazań niż wady płodu	127
6.3.3. Liczebności dotyczące uczestnictwa badanych położnych w zabiegach przerywania ciąży	129
6.3.4. Czynniki obciążające w zabiegach przerywania ciąży	129
6.3.5. Uczestnictwo w zabiegach przerywania ciąży a wypalenie zawodowe	131
Podsumowanie	133
Piśmiennictwo	136

ROZDZIAŁ 4

MAGDALENA ŁAZAREWICZ

Kiedy studia nie są „najlepszym czasem w życiu”

– dobre praktyki w zakresie działań uczelni na rzecz

dobrostanu i zdrowia psychicznego studentów.	141
Streszczenie	141
Abstract	141
Wprowadzenie.	142
1. Alarmujące zmiany w zakresie zdrowia psychicznego studentów	143
2. Konsekwencje problemów psychologicznych a funkcjonowanie na uczelni	144
3. Uniwersytet: odpowiednie miejsce dla interwencji nastawionej na poprawę dobrostanu i zdrowia psychicznego.	144
4. Dobre praktyki Zakładu Psychologii i Komunikacji Medycznej WUM nakierowane na poprawę zdrowia psychicznego i dobrostanu studentów	145
4.1. Małe kroki: zajęcia fakultatywne „Chill out! – Relaksacja jako narzędzie rozwoju osobistego i terapii”	146
4.2. Projekty SUPP – „Adaptacja kulturowa, integracja i wsparcie psychospołeczne dla studentów zagranicznych WUM”.	148
4.2.1. Istota projektu.	148
4.2.2. Efekty projektu SUPP.	149

4.3. Rozwój Uniwersyteckiej Poradni Psychologicznej – Punkt Konsultacyjny WUM	156
4.3.1. Pierwszy pilotaż: Poradnia dla Studentów Oddziału Nauczania w Języku Angielskim WUM przy Zakładzie Psychologii i Komunikacji Medycznej (styczeń–czerwiec 2014)	156
4.3.2. Poradnia <i>pro bono</i> (październik 2014 – luty 2018)	157
4.3.3. Drugi pilotaż: projekt „Uniwersytecka Poradnia Psychologiczna WUM” wspierany przez Fundację Rozwoju WUM (marzec 2018 – styczeń 2020)	157
4.3.4. Nowa jednostka organizacyjna WUM: Uniwersytecka Poradnia Psychologiczna – Punkt Konsultacyjny (luty 2020 – obecnie)	157
4.3.5. Zespół Uniwersyteckiej Poradni Psychologicznej – Punkt Konsultacyjny WUM	158
4.3.6. Dostępne formy pomocy psychologicznej i organizacja pracy Poradni	159
4.3.7. Dostępność informacji o Uniwersyteckiej Poradni Psychologicznej	161
4.3.8. Główne problemy studentów zgłaszających się do Uniwersyteckiej Poradni Psychologicznej – Punktu Konsultacyjnego WUM	162
4.4. Psychologiczne Studenckie Koło Naukowe PSYCHE i pierwsze Dni Świadomości Zdrowia Psychicznego WUM	162
Podsumowanie	164
Piśmiennictwo	166

ROZDZIAŁ 5

MARIUSZ JAWORSKI, KRZYSZTOF OWCZAREK

Rola cech osobowości w zachowaniach żywieniowych

pacjentów z zaburzeniami odżywiania się	169
Streszczenie	169
Abstract	170
Wprowadzenie	171
1. Zaburzenia odżywiania się	173
1.1. Epidemiologia wybranych zaburzeń odżywiania się	175
1.2. Etiologia zaburzeń odżywiania się w kontekście biopsychospołecznym	177

2. Charakterystyka zachowań żywieniowych osób z zaburzeniami odżywiania się	180
3. Rola osobowości w podejmowaniu zachowań żywieniowych u pacjentów z zaburzeniami odżywiania się: perspektywa psychologa	183
3.1. Neurotyczność	184
3.2. Impulsywność	185
3.3. Rozwaga	186
3.4. Perfekcjonizm	188
4. Rola osobowości w podejmowaniu zachowań żywieniowych u pacjentów z zaburzeniami odżywiania się: perspektywa dietetyka	189
4.1. Rola dietetyka w terapii pacjentów z zaburzeniami odżywiania się	189
4.2. Osobowość pacjenta a prowadzenie terapii dietetycznej	190
Podsumowanie	194
Piśmiennictwo	195

Recenzja Profesor Ewy Mojs

Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu 203

Indeks nazwisk 207